

■ COLUMNA

Co nus profitain dals immigrants

DA BERNARD CATHOMAS

Dal 2001 en fin il 2014 è la populaziun svizra creschida da 7,2 milliuns sin 8,2 milliuns. In milliun dapli entaifer 13 onns. Gia avant il 2050 quint'ins cun 10 milliuns abitants en Svizra. Il motiv principal da la carschen: l'immigraziun da persunas da l'exteriur.

Nus essan tuts d'accord ch'ina immigraziun smesirada chaschuna problems e che la politica sto chattar soluziuns per limitar quella. Co far quai senza far donn a sasez e senza rumper contracts è cumplex.

L'immigraziun na chaschuna dentant betg mo problems, ella ha er avantatgs, porta lavur e gudogn. Pli blera gliedovra dapli abitaziuns, stizuns, autos, vias, assicuranzas, ospitals... Pli blera gliedovra cumpra dapli cudeschs, va dapli cun il tren, nizzegia dapli ils hotels...

Tut quai generescha plazzas da lavur, gudogn, taglias – e creescha valur. La bainstanza dals davos decennis sa basa surtut er sin l'immigraziun. Ensemen cun Talians, Tudestgs, Portugais, Jugoslavs e gliedovra da numerusas autras naziuns è vegnida e vegn construida la nova Svizra.

Prendain Google sco exempel. Ses sez principal sa chatta a Silicon Valley en California. Ordaifer la USA realisescha la firma dapi 2004 ses pli grond center da perscrutaziun a Turitg. Oz lavuran là passa 1500 persunas ord almain 75 naziuns che discurran anc dapli linguas, gliedovra giuvna bain scolada, averta vers l'avegnir, cun bunas pajas e forza creativa. La firma crescha vinavant, sa proflescha sco investur e dat impuls a l'entira societad. Google è mo ina da las firmas internaziunalas cun in'auta quota da personal ester en Svizra.

Daco surve'ins quest aspect, cur che l'immigraziun stat en discussiun? Sa chapescha che dapli gliedovra chaschuna er dapli problems, ma la politica e la societad schlian els. Il stadi svizzer stat bain, ils privats en general er.

La gronda part dals immigrants cloma l'economia perquai ch'ella e nus tuts profitain. Ils fugitivs fan or mo ina pintga part. Igl è da supponer che bain inqualin che fa caneras per via dals esters profitescha u ha profità da lur preschientscha. Cun conceder quai na san ins dentant betg svegliar las grondas emeziuns e far la tema che porta vuschs.

Sco la statistica mussa è il Grischun il terz davos chantun en la glista da l'augment da la populaziun, suandà dals dus davos: l'Appenzell Dadens ed il chantun Sutsilvania. In pèr famiglias giuvnas estras dapli en nossas vals che sa svidan na faschess probabel donn a nagin. Chasas vitas dessi avunda.

Forsa che quels che lavuran tar Google fan vacanzas tar nus, forsa che fugitivas mitschadas cun la vita ord Siria fan si letg e lavan vaschella en hotels e residenzas per seniors. Senza quels fissan nus pli paupers. Perquai èsi grev da chattar la dretga via e la buna mesira per metter cunfins a l'immigraziun. Recepts simpels e radicals na valan nagut.

Mono», vul dir ina lingua, ina religiun, ina razza etc., era ier. L'avegnir è «multi». Tut vegn uschia in pau pli difficil, ma betg senz'auter mender.